

Katarzyna SZARA, Magdalena KISIEL

UWARUNKOWANIA BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNO-EKONOMICZNEGO JAKO POTRZEBY SPOŁECZNEJ

Wstęp

Bezpieczeństwo społeczne jest wyrażane przede wszystkim w zakresie bezpieczeństwa ekonomicznego państwa i każdego człowieka. Rzeczywisty poziom bezpieczeństwa zależy od stanu zasobów państwa oraz dostępności do nich obywateli¹.

Bezpieczeństwo w wymiarze społecznym i ekonomicznym ma przełożenie na jakość życia. Do elementów kształtujących tą jakość należy zaliczyć: materiały warunki życia, posiadanie pracy, zdrowie, edukację, czas wolny i relacje społeczne, bezpieczeństwo ekonomiczne i fizyczne, podstawowe prawa, aktywność obywatelską oraz jakość środowiska w miejscu zamieszkania. Zapewnienie tych zmiennych jest ważnym elementem polityki państwa. Brak ich najczęściej odzwierciedla się na ocenie jakości życia. Generuje to choroby, stres, często panikę a nawet śmierć. Zaspokojona potrzeba bezpieczeństwa wywołuje inną reakcję na sytuacje trudne, kryzysowe. Mobilizacja do zmniejszania ryzyka wynika ze stopnia świadomości zaspokojonej potrzeby albo tolerancji na przyznanie, iż jest zaspokojona mimo, iż są to tylko pozory.

Bezpieczeństwo przejawia się w życiu obywatela w jego aktywności. Każdy z nas chce się uczyć bezpiecznie w środowisku, w którym się znajduje i mieszka. Polska w obecnej dekadzie jest uważana za kraj bezpieczny. Jednak na poczucie bezpieczeństwa ludzi jako jednostki ma wpływ wiele czynników. Każdy poczucie bezpieczeństwa interpretuje inaczej. Dla jednych wystarczy, że w kraju panuje spokój, nie ma żadnych zamieszek, złej sytuacji politycznej oraz klęsk żywiołowych, natomiast dla innych najważniejsze jest bezpieczeństwo w miejscu, w którym żyją.

Celem opracowania jest próba ukazania na tle teoretycznych aspektów bezpieczeństwa społeczno – ekonomicznego przesłanek odnoszących się do obecnej sytuacji społeczności Ukrainy.

Bezpieczeństwo - podstawowa potrzeba człowieka

Pojęcie „bezpieczeństwo” wywodzi się z języka łacińskiego od słowa *securitas*, które oznacza polityczną stabilność. Natomiast bezpieczeństwo w ujęciu ogólnym według słownika polskiego to „stan niezagrożenia, spokoju oraz pewności”. Zaś w

---

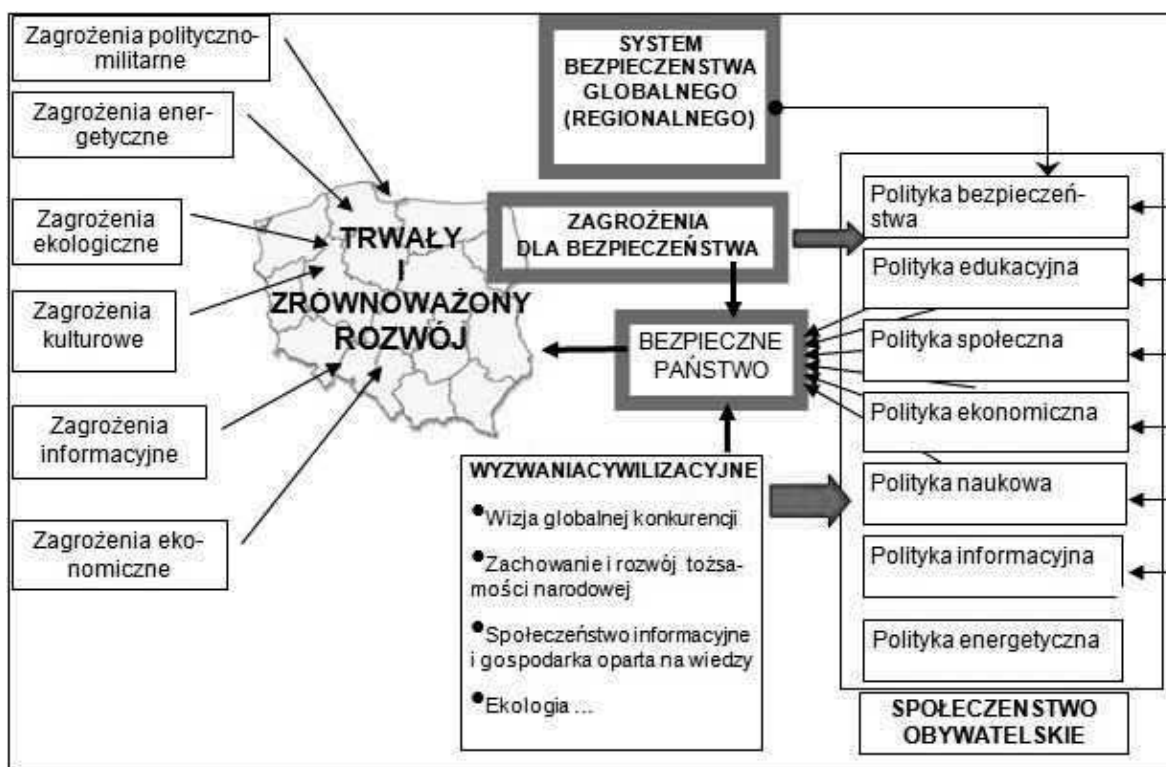
¹ M. Kubiak, M. Minkina, *Współczesne bezpieczeństwo społeczne*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Warszawa – Siedlce 2013, s.90.

znaczeniu ogólnospołecznym dotyczy zaspokojenia potrzeb: istnienia, przetrwania, stabilności, pewności i całości².

Bezpieczeństwo jest jednym z ważniejszych pojęć w życiu człowieka. Postrzegane jest bowiem jako stan pozbawiony niepokoju, zmian i trosk, to stan spokoju, pewności i braku zagrożenia. Pojęcie to równa się stanowi braku zagrożenia.

Człowiek charakteryzuje się pragmatyzmem i ogranicza swoje reakcje i działania, przez co porządkuje rzeczywistość, w której funkcjonuje. Taka stabilność pozwala mu wyzbyć się poczucia lęku i osiągnąć poczucie bezpieczeństwa. Jednak taki rodzaj bezpieczeństwa jest celem o negatywnym charakterze, jest bowiem celem inspirowanym przez strach³.

Pojęcie bezpieczeństwa wiąże się również z układem międzynarodowym dotyczącym państwa, którego siła staje się gwarantem rozwoju (rysunek 1). Jest więc elementem określanym jako ład społeczny⁴.

Rysunek 1. Przestrzeń rozwoju i bezpieczeństwa

Źródło: P. Sienkiewicz, *Bezpieczeństwo informacji – wspólne dobro dla racji stanu, bezpieczeństwa i obronności kraju, firm i obywateli* [online]. *Społeczeństwo Informacyjne* [dostęp 9 stycznia 2014 r.]. Dostępny w Internecie: <http://silesia.społeczenstwoinformacyjne.pl/artykuly/368,338,bezpieczenstwo-informacji-wspolne-dobro-dla-racji-stanu-bezpieczenstwa-i-obronnosci-kraju-firm-i-obywateli.htm>.

² M. Merczyńska, *Bezpieczeństwo narodowe państwa polskiego. Uwarunkowania i zagrożenia*, Prace naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, t. IV, s. 59.

³ Por. M. Wnuk, J. T. Marcinkowski, *Jakość życia jako pojęcie pluralistyczne o charakterze interdyscyplinarnym*, „Problemy Higieniczne i Epidemiologiczne” 2012, nr 93, s. 21-22.

⁴ R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe” 1989, nr 10, s. 49.

Bezpieczeństwo jest pojęciem o charakterze egzystencjalnym. Należy również podkreślić fakt, że egzystencja człowieka w aspekcie biologicznym jest wyznaczana przez jego potrzeby, a realizacja tych potrzeb zmniejsza poczucie stanu napięcia. Egzystencja człowieka jest związana z chęcią zaspokajania właściwych sobie potrzeb, wśród których wyróżnia się: przetrwanie, zapewnienie sobie odpowiedniej pozycji, korzyści i dóbr oraz niezależności, spokoju, pewności, posiadania i rozwoju. Stąd przyjmuje się, że bezpieczeństwo jest możliwością zaspokajania potrzeb o charakterze egzystencjalnym, jest również możliwością zaspokojenia istnienia, przetrwania i rozwoju. Bezpieczeństwo jest zatem swoistym stanem pewności powyższych możliwości⁵. Bezpieczeństwo w takim ujęciu ma charakter naczelnej potrzeby jednostek oraz grup i stanowi ono jeden z nadrzędnych motywów ich działania, jeden z najważniejszych celów. Jest to potrzeba, która jest przypisana jednostkom, społecznościom i państwom oraz uczestnikom międzynarodowych systemów⁶.

Złożoność tego pojęcia wiąże się z różnymi jego ujęciami. W okresie konfliktu między państwami przybiera ona specyficzny wymiar odnoszący się do podmiotu państwa, które realizuje swoje palny rozwojowe. Najczęściej w tym kontekście rozlokowane jest w układzie przestrzennym lokalnym, regionalnym, globalnym. Przestrzeń wyznacza ramy działań, będące stanami zmian zachodzących procesów. Zaś zmiany wskazywać będą na przedmiot bezpieczeństwa: odnoszonego np. do ludzi, ideologii, kultury, polityki, społeczności, sfery socjalnej itp.

W zależności od użytego kryterium klasyfikacji można również spotkać takie określenie jak „bezpieczeństwo fizyczne”, odnoszące się to do ochrony i obrony przed działaniami niszczącymi, w których głównie wykorzystuje się specjalnie, w tym celu stworzone siły i środki, wśród nich można zaliczyć: wojsko, straż graniczną, wywiad oraz kontrwywiad, policję, straż pożarną oraz pozostałe służby ochrony itp. Bezpieczeństwo „fizyczne” składa się z: bezpieczeństwa militarnego oraz bezpieczeństwa cywilnego (pozamilitarnego)⁷.

Człowiek jako istota społeczna potrzebuje bezpieczeństwa, które zostało ujęte w klasycznej hierarchii potrzeb Masłowa zaraz za potrzebami fizjologicznymi (rysunek 2). Bezpieczeństwo w hierarchii potrzeb człowieka odnosi się przede wszystkim do zapewnienia warunków życiowych człowieka - zapewnienia odpowiednich finansów, pracy, spokoju społecznego a dokładniej stanowią je pewność, stabilność, oparcie, opieka, wolność od strachu, lęku i chaosu⁸. Człowiek dąży do redukcji potencjalnych braków, brak zaś bezpieczeństwa często dotyczy nie tylko jednostki ale całych społeczeństw.

---

⁵ R. Olszewski, *Bezpieczeństwo współczesnego świata*, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005, s. 33.

⁶ J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, ISP PAN, Warszawa 1996, s. 18.

⁷ S. Koziej, *Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja*, *Bezpieczeństwo narodowe*, BBN, Warszawa 2011, nr II – 18, s. 20.

⁸ R. Klamut, *Bezpieczeństwo jako pojęcie psychologiczne*, „Zeszyty naukowe Politechniki Rzeszowskiej”, *Ekonomia i Nauki Humanistyczne*, Rzeszów 2012, nr 286, s. 43.

Rysunek 2 Model Abrahama Maslowa – piramida potrzeb

Źródło: M. Czerska, *Motywacja*, [w:] A. Czreński, M. Czerska, D. Nogalski, R. Rutka, *Organizacja i zarządzanie*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1994, s. 96–97.

Wronowski pisze, iż zaspokojenie odczuwalnych potrzeb możliwe jest wyłącznie przez życie w określonej społeczności, przy odpowiednich relacjach z innymi osobami, społecznym podziale pracy, jak i również zadań życiowych⁹.

Bezpieczeństwo jest jedną z głównych potrzeb człowieka i grup społecznych, a zarazem jest naczelną potrzebą państw i systemów międzynarodowych. Brak poczucia bezpieczeństwa wywołuje poczucie zagrożenia i niepokój. Istotę bezpieczeństwa szwajcarski politolog Daniel Frei, upatruje właśnie w analizie subiektywnych i obiektywnych aspektów zagrożenia. Jego model bezpieczeństwa przedstawia się następująco:

- stan braku bezpieczeństwa: ma miejsce, gdy występuje duże rzeczywiste zagrożenie, a przestrzeganie tego zagrożenia jest adekwatne;
- stan obsesji jest wówczas, gdy niewielkie zagrożenie jest postrzegane jako duże;
- stan fałszywego bezpieczeństwa występuje, gdy zagrożenie zewnętrzne jest poważne, a postrzegane bywa jako nieznaczne;
- stan bezpieczeństwa ma miejsce wówczas, gdy zagrożenie zewnętrzne jest nieznaczne, a jego postrzeganie prawidłowe¹⁰. Inaczej mówiąc bezpieczeństwo w sensie obiektywnym oznacza brak zagrożeń dla wartości ważnych dla narodu i państwa, natomiast w znaczeniu subiektywnym oznacza brak obaw, że wartości te mogłyby być zagrożone¹¹.

⁹ S. Wronkowska, M. Zmierczak (red.), *Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s.24.

¹⁰ J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, ISP PAN, Warszawa 1996, t., s. 17.

¹¹ J. Łebkowska, *Bezpieczeństwo – teoretyczny wymiar ponadczasowej wartości*, Przegląd Strategiczny, Poznań 2011, nr 1, s. 43.

Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z ważniejszych czynników decydujących o poczuciu zadowolenia z życia, z prawdopodobieństwem zaistnienia zagrożenia zdrowia i życia oraz z zagrożeniem uszkodzenia mienia przez inne osoby. Odnosić się może do skali mikro, mezo, makro, globalnej. Z bezpieczeństwem analizowanym przez pryzmat państw w skali międzynarodowej wiąże się bezpieczeństwo ekonomiczne. Jest ono postrzegane jako układ stosunków i zależności w strefie politycznej, militarnej oraz ekonomicznej¹².

Należy również pamiętać, że bezpieczeństwo ekonomiczne winno być rozpatrywane na dwóch płaszczyznach. Po pierwsze jako narodowe bezpieczeństwo ekonomiczne, które odnosi się do jednego państwa, a po drugie jako międzynarodowe bezpieczeństwo ekonomiczne, które wynika z indywidualnych działań poszczególnych krajów na rzecz bezpieczeństwa i relacji między nimi¹³.

Kwestie dotyczące bezpieczeństwa przenoszone są z poziomu państwa na poziom jednostek społecznych, a na tej płaszczyźnie jest ono wyrażane w postrzeganiu poziomu poczucia bezpieczeństwa. Poczucie bezpieczeństwa ma bowiem dla każdego człowieka inny charakter. Ma najczęściej charakter indywidualny i stanowi konsekwencję oddziaływania czynników subiektywnych i obiektywnych. Jeśli człowiek ma niski poziom poczucia bezpieczeństwa i doświadcza stałego poczucia niebezpieczeństwa, wówczas przebywa w długotrwałym stresie i w panice. Jeśli natomiast osoba posiada wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa, wówczas odbiera ewentualne zagrożenia jako sygnały ostrzegawcze, które wpływają na niego w sposób mobilizujący i motywują go do opracowania strategii i podejmowania działań o charakterze zabezpieczającym¹⁴.

Wymiar tego bezpieczeństwa może być różny: finansowy, surowcowo-energetyczny, żywnościowy i dostępu do czystej wody. Stąd uznaje się, że bezpieczeństwo finansowe, bezpieczeństwo energetyczne, bezpieczeństwo surowcowe, bezpieczeństwo żywnościowe i bezpieczeństwo dostępu do czystej wody to kategorie ze sobą ściśle połączone¹⁵. Wszystkie te wymiary są ze sobą połączone, a różnica dotyczy celów, którymi kieruje się dany kraj w kreowaniu polityki bezpieczeństwa. W działaniach politycznych opartych o *akceptowalne normy organizacyjno-prawne oraz zasady współżycia społecznego może wystąpić ryzyko zaburzeń równowagi*¹⁶ również wskazujące na ekonomiczny aspekt tego bezpieczeństwa.

Rozwój krajów, czy regionów jest mocno związany z *wyobrażeniem w zakresie rzeczywistych, względnie potencjalnych zagrożeń gospodarczych kraju, kształtowanymi pod wpływem ogólnego stanu zależności ekonomicznych kraju, które określa stopień efektywności zewnętrznej integracji ekonomicznej w wewnętrzny rozwój gospodarczy, zdolność obronną i stabilność systemu społeczno-*

---

¹² K. M. Książkowski, *Bezpieczeństwo ekonomiczne*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011, s. 19.

¹³ M. Stolarczyk, *Bezpieczeństwo Polski i bezpieczeństwo europejskie na początku XXI wieku. Wybrane aspekty*, Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2004, s. 162.

¹⁴ K. M. Książkowski, *Bezpieczeństwo ekonomiczne*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011, s. 20.

¹⁵ K. M. Książkowski, *Bezpieczeństwo ekonomiczne*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011, s. 20.

¹⁶ Por. K. Rączkowski, *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Wyzwania dla zarządzania państwem*, Oficyna a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2001, s. 81.

politycznego danego kraju”¹⁷. Wyobrażenie to odnosi się nie tylko do układu politycznego ale jest również dostrzegane przez ludzi. Mieszkańcy krajów posiadają swoje wyobrażenie o „potędze” ekonomicznej własnego kraju czy też innych państw.

Ta przesłanka pozwala nam na wskazanie innych rodzajów bezpieczeństwa mających charakter społeczny. A należą do nich m.in.: „bezpieczeństwo człowieka” i „bezpieczeństwo społeczne”¹⁸.

Bezpieczeństwa społeczne wiąże się z *ochroną egzystencjalnych podstaw życia ludzi, zapewnieniem możliwości zaspokajania indywidualnych potrzeb (materialnych i duchowych) oraz realizacji aspiracji życiowych przez tworzenie warunków do pracy i nauki, ochronę zdrowia oraz gwarancje emerytalne*¹⁹. Obowiązkiem państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa obywateli. Związane to jest z pewnym poziomem życia osób, rodzin, a wiąże się z zapewnieniem pomocy społecznej w sytuacji w której się znaleźli. Może to być w okolicznościach np. klęski żywiołowej, pożaru, konfliktów. Są to zatem zagrożenia określane mianem społecznych, a wśród nich wyróżnia się zagrożenia socjalne i psychospołeczne. Wpływają one nie tylko na jakość życia społecznego, ale również na jego standard, a przez to także i na poziom rozwoju cywilizacyjnego państwa i społeczności międzynarodowych. Wśród rzeczonych zagrożeń najczęściej wskazuje się na: AIDS, narkomanię, handel ludźmi i organami, upadek wartości rodziny i przemoc w rodzinie, bezrobocie, ubóstwo i alkoholizm²⁰.

Inna definicja wskazuje na „*celową działalność państwa i innych organizacji w dziedzinie kształtowania warunków życia i pracy ludności oraz stosunków społecznych, mającą na celu między innymi zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu, zapewnienie ładności społecznej*”²¹.

Bezpieczeństwo społeczne jest również blisko związane z „bezpieczeństwem socjalnym”, które dotyczy zagrożeń o charakterze społecznym, wywołanych przez analfabetyzm, dyskryminacje, choroby, ubóstwo, przestępczość, narkotyki i terroryzm. Bezpieczeństwo społeczne może być zagrożone zarówno przez problemy wewnątrzpaństwowe, jak i tradycyjne zagrożenia bezpieczeństwa narodowego²².

Państwo winno zatem zapewnić tym jednostkom i grupom korzystne warunki funkcjonowania, powinno dać im poczucie szansy i możliwości rozwoju, a przede wszystkim braku zagrożeń bezpieczeństwa. W tym celu państwo winno prowadzić

---

¹⁷ K. M. Książkowski, *Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw. Metody i środki przeciwdziałania*, Wydawnictwo Kolor Plus, Warszawa 2004, s. 17.

¹⁸ K. M. Książkowski, *Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw. Metody i środki przeciwdziałania*, Wydawnictwo Kolor Plus, Warszawa 2004, s.33.

¹⁹ *Bezpieczeństwo społeczne w Polsce* [online]. *Stosunki międzynarodowe w Polsce*. Dostępny w Internecie: <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/bezpieczenstwo/797-bezpieczenstwo-spooleczne-w-polsce> [dostęp 9 stycznia 2015 r.].

²⁰ R. Jakubczak, *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie*, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 2011, s. 21.

²¹ J. Gierszewski, *Model bezpieczeństwa społecznego na tle teorii systemów*, PWSH Pomerania, Chojnice 2013, nr 2, s. 69.

²² M. Leszczyński, *Bezpieczeństwo społeczne a współczesne państwo*, „Zeszyty Naukowe Marynarki Wojennej”, Gdynia 2011, nr 2, s. 125.

odpowiednią politykę społeczną, która umożliwi zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie²³.

„Polityka społeczna ma na celu obronę człowieka przed niezaspokojeniem jego potrzeb, początkowo najbardziej elementarnych, a następnie także rozwojowych. Uogólniając można zatem powiedzieć, iż celem polityki społecznej jest kreowanie dobra społecznego, a więc urzeczywistnianie sprawiedliwości społecznej oraz likwidacja zła społecznego, czyli usuwanie i łagodzenie kwestii społecznych”²⁴.

Działalność państwa w sferze polityki społecznej ma na celu²⁵:

- ❖ Poprawę pozycji grup słabych ekonomicznie i społecznie.
- ❖ Zapobieganie czynnikom zagrażającym egzystencji najuboższych grup społecznych.
- ❖ Organizowanie postępu społecznego.
- ❖ Obronę przed niezaspokojeniem elementarnych i rozwojowych potrzeb człowieka.
- ❖ Łagodzenie nierówności i ubóstwa.
- ❖ Minimalizowanie społecznego ryzyka.
- ❖ Optymalizację podziału pomyślności.

„*Tak ujętą politykę społeczną możemy utożsamiać z dążeniami państwa do zapewnienia bezpieczeństwa społecznego rozumianego jako stwarzanie ludziom warunków do trwania, przetrwania i rozwoju. Motywem aktywności państwa nie są tylko określone problemy i zagrożenia, lecz dążenie do takiego rozwoju społecznego i gospodarczego, który zapobiega powstawaniu ostrych kwestii społecznych. W przedstawianym ujęciu polityka społeczna ma wymiar zarówno krajowy, regionalny, jak również lokalny*”²⁶.

W demokratycznych państwach, w których system społeczno-ekonomiczny jest stabilny, istotną rolę w kształtowaniu bezpieczeństwa społecznego odgrywają również podmioty gospodarcze. Są to bowiem podmioty, które rozwijają różne formy działalności socjalnej oraz bytowej i odgrywają one ważną rolę w tworzeniu dobrego samopoczucia załogi, lepszej pracy, rozwoju zawodowego, jak również umożliwiają one zatrzymywanie deficytowych kadr pracowników²⁷.

Nie bez znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego pozostają także siły społeczne. Mianem tym określane są wszystkie te osoby, które świadczą usługi społeczne i podejmują decyzje w zakresie przyznawania dóbr ekonomicznych ludziom potrzebującym. Są to osoby stanowiące i stosujące prawo, osoby wychowujące, uczące i udzielające rad. Ten ludzki kapitał jest szczególnie doceniany w tych dziedzinach życia społecznego, w których podmiotem działania jest organizm państwa, czyli jego obywatele. Stąd do kapitału ludzkiego zaliczyć można także i te osoby, które decydują o kierunkach polityki społecznej (polityków,

---

²³ Ibidem.

²⁴ M. Leszczyński, *Bezpieczeństwo społeczne a współczesne państwo*, „Zeszyty Naukowe Marynarki Wojennej”, Gdynia 2011, nr 2, s. 40.

²⁵ Ibidem.

²⁶ W. Ostasiewicz, *Ocena i analiza jakości życia*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, Wrocław 2004, s. 87.

²⁷ M. Leszczyński, *Bezpieczeństwo społeczne a współczesne państwo*, „Zeszyty Naukowe Marynarki Wojennej”, Gdynia 2011, nr 2, s. 40.

parlamentarzystów, samorządowców), które świadczą profesjonalne usługi dla konkretnych ludzi: nauczycieli, resocjalizatorów, lekarzy, pielęgniarzy, inspektorów pracy, pracowników socjalnych, a także policjantów, sędziów i kuratorów. Do grupy tej należy także zaliczyć wolontariuszy, którzy są mało wykorzystywanym potencjałem społecznym, ale jednocześnie potencjałem nieocenionym²⁸.

Bezpieczeństwo a jakość życia społeczeństwa

Każda osoba dąży do tego, żeby być szczęśliwym. Jest to wpisane w naturę człowieka. Szczęście można osiągnąć poprzez rzeczy materialne, jak i również te niematerialne. Na nasze zadowolenie może mieć wpływ awans czy też podwyżka w pracy, jak również wygrana na loterii lub też przeprowadzka w inne miejsce. Na nasze szczęście mogą mieć wpływ także relacje z rodziną, przyjaciółmi oraz znajomymi.

Bardzo ważną cechą pomagającą każdemu człowiekowi jest umiejętność radzenia sobie w trudnej sytuacji finansowej. W sytuacji bez pracy, niepowodzeniach życiowych, chorobach czy też braku zaspokojenia innych podstawowych potrzeb w człowieku rodzi się pesymizm, frustracje. Pogłębia je jeszcze sytuacja panująca w otoczeniu związana z brakiem bezpieczeństwa życia. W sytuacji kryzysów, konfliktów zbrojnych pomiędzy państwami życie obywateli jest zagrożone. Mimo, konstytucyjnych gwarancji ochrony życia i mienia obywateli nie zawsze są one spełnione i mają charakter postulatywny. Np. w z Badań „Aktualnych problemów i wydarzeń” przeprowadzonych w Polsce 6–12 czerwca 2013 roku, na reprezentatywnej próbie losowo dorosłych mieszkańców Polski (N=1010) wynika. Oczekiwania Polaków wobec państwa są duże. Niemal wszyscy uważają, że powinno ono zapewnić każdemu obywatelowi bezpieczeństwo (99%) oraz poszanowanie jego własności prywatnej (98%).

Powszechna jest także opinia, że rolą państwa jest zapewnienie każdemu obywatelowi minimalnego dochodu (95%) oraz bezpłatnej opieki lekarskiej (95%). Niewiele mniej osób (88%) uważa, że obywatele powinni mieć prawo do bezpłatnej nauki na studiach wyższych. Zdecydowana większość badanych (84%) oczekuje, że państwo zagwarantuje każdemu obywatelowi jakieś mieszkanie, schronienie, dach na głowę, a także pracę zgodną z kwalifikacjami (81%) lub jakąkolwiek pracę (80%). Mniej osób wyraża pogląd, że państwo powinno zapewnić każdemu obywatelowi dobrobyt (53%).²⁹

Duże znaczenie ma także gwarancja wolności politycznej, wyznania i tożsamości narodowej. Zapewnienie praw obywatelom leży po stronie państwa. Celem polityki państwa powinno być zwalczanie bezrobocia, zapewnienie stałej pracy, ochrona życia i mienia. Polakom jest bliska wizja państwa aktywnie realizującego rolę w kreowaniu ładu społeczno – gospodarczego. Każde zaburzenie tego ładu ma przełożenie na życie ludzi. Im wyższy jest stopień nierównowagi tym

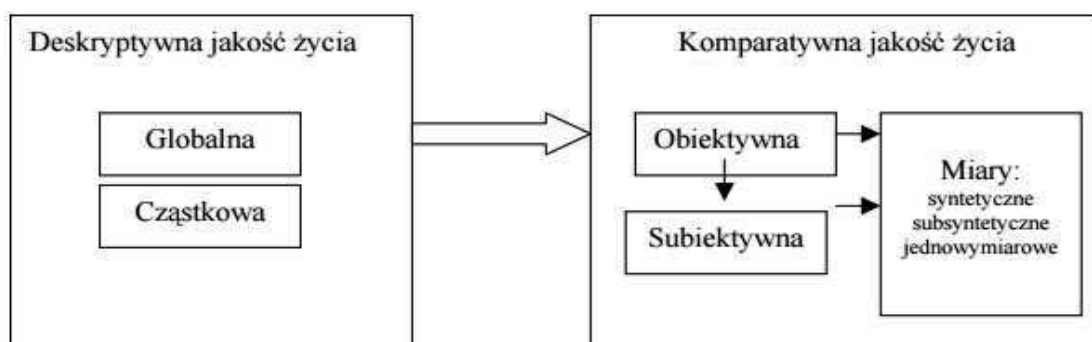
---

²⁸ W. Ostasiewicz, *Ocena i analiza jakości życia*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, Wrocław 2004, s. 91.

²⁹ *Powinność państwa wobec obywatela i obywatela wobec państwa*, BS/ 104/2013, CEBOS, Warszawa 2013, s. 3

bardziej niepewne jest zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa wśród ludności. Oceny tego stanu mogą być subiektywne lub obiektywne (rysunek 3).³⁰

Rysunek 3. Deskryptywna i komparatywna oraz subiektywna i obiektywna jakość życia.

Źródło: T. Borys, *Jakość życia a zrównoważony rozwój. Relacje i pomiar*. [w]: *Ekonomia a rozwój zrównoważony. Teoria i kształcenie*, red. F. Piontek, Ekonomia i Środowisko, Białystok 2001, s. 81.

W odniesieniu do jakości życia należy wyróżnić dwa rodzaje wskaźników. Pierwsze są to obiektywne wskaźniki, które obejmują warunki życia całych zbiorowości (dynamika PKB, telefonizacja itd.) również mogą uwzględniać warunki życia całych zbiorowości (materialne, społeczne itd.). Drugie podejście subiektywne odnosi się w dużej mierze do indywidualnych kryteriów wartościowania (ocena całego życia, zadowolenia z poszczególnych jego dziedzin itp.)³¹.

Obiektywny wymiar jakości życia w dużym stopniu utożsamia się z ogólnie pojętymi warunkami życia. W podejściu tym głównie zwraca się uwagę na warunki materialne. Zgodnie z tym podejściem warunki materialne jak również standard życia są kluczowymi aspektami jakości życia. Do obiektywnych wskaźników jakości życia można zaliczyć: dochód, sytuację mieszkaniową, wyposażenie gospodarstwa domowego w dobra materialne³². Człowiek posiadający wyższe dochody może pozwolić sobie na wyższy poziom konsumpcji. Konsumpcja to przede wszystkim zaspokojenie potrzeb takich jak: jedzenie, spożywanie, użytkowanie dóbr czy również korzystanie z różnego rodzaju usług. Do aktów konsumpcji można zaliczyć np.: spożycie posiłku, wizyta u fryzjera, zażycie leku, obejrzenie filmu, wyjście do kina, przejazd środkami transportu itp. Jednak można żyć na bardzo wysokim poziomie zarówno materialnym jak i kulturalnym, a mimo to można czuć się nieszczęśliwym. Dobrobyt, wysoki poziom życia nie zwalniają człowieka od takich udręk, jak choroby, cierpienia, wypadki, starzenie się. Dlatego też, bardzo ważne jest w opisie

³⁰ T. Borys, *Jakość życia a zrównoważony rozwój. Relacje i pomiar*. [w]: *Ekonomia a rozwój zrównoważony. Teoria i kształcenie*, red. F. Piontek, Ekonomia i Środowisko, Białystok 2001, s.81.

³¹ M. Mularska-Kucharek, *Kapitał społeczny a jakość życia. Na przykładzie zbiorowości wielkomięskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013, s. 53.

³² W. Ostasiewicz, *Ocena i analiza jakości życia*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, Wrocław 2004, s. 12

i analizie ludzkiego życia wyróżnienie takiej kategorii, dzięki której możliwy będzie pomiar oraz wartościowanie pozaekonomicznych, pozamaterialnych wymiarów życia, a więc wartościowanie całej ludzkiej egzystencji³³. Wartościowanie życia jest determinowane przez sytuację panującą w danym kraju.

Przykład braku zaspokojonej potrzeby bezpieczeństwa społecznej znajdziemy w wymiarze konfliktu na Ukrainie. Przełożenie negatywnych skutków konfliktu na wschodzie Ukrainy powoduje, iż część społeczeństwa nie jest w stanie zaspokoić nawet najniższych potrzeb fizjologicznych. Działania Rosji³⁴ powodują, iż bezpieczeństwo ludności tam mieszkającej nie jest zapewnione.

Jak pisze A. Zapałowski obecnie na Ukrainie mamy do czynienia z sytuacją, gdzie legalna władza próbuje zapewnić porządek i stabilizację państwa, a z drugiej strony część zdesperowanej opozycji stara się o sprowokowanie zmian.³⁵

Już w 2014 roku sytuacja humanitarna na ogarniętych walkami terenach na wschodzie Ukrainy była trudna dla żyjącej tam ludności. Pracujący na miejscu wolontariusze donosili o kolejnych przypadkach śmierci z głodu. Z braku pożywienia życie straciło 16 osób. Byli to głównie ludzie starsi, którzy mają problemy z poruszaniem się i nikogo, kto mógłby im pomóc. Według danych ONZ, w konflikcie na wschodzie Ukrainy życie straciło ponad 3 tys. osób. Z kolei Wysoki Komisarz ONZ ds. Uchodźców poinformował, że do końca sierpnia 2014 roku swoje domy musiało opuścić ok. 260 tys. Ukraińców.³⁶

Zaangażowanie państwa ukraińskiego w konflikt powoduje podejmowanie reakcji w skali nadrzędnej bez zapewnienia podstawowej opieki cywilom. Świat prowadzi zaś politykę międzynarodową mającą na celu jak najmniejsze zaangażowanie w konflikt na wschodzie. Ważna zaś jest reakcja na sytuację ludności dotkniętej konfliktem, której ta sytuacja została „zafundowana” tylko i wyłącznie z powodu miejsca zamieszkania. W tym wypadku dla mieszkańców wschodniej części Ukrainy ekonomiczna renta położenia okazała się fatalna w skutkach.

W reakcji na dramatycznie pogarszającą się sytuację na Ukrainie Amnesty International rozpoczął międzynarodową kampanię na rzecz przestrzegania praw człowieka w tym kraju. Monitorowana jest rosnąca fala przemocy po obu stronach konfliktu, śledzone działania ukraińskich władz. AI wskazuje, iż pomimo ofiar po obu stronach, odpowiedzialność za eskalację przemocy ponoszą władze Ukrainy.

---

³³ C. Bywalec, *Konsumpcja a rozwój gospodarczy i społeczny*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 12;41-42.

³⁴ Na temat uwarunkowań polityki dziejowej Rosji mającej wpływ na obecna sytuację polityczną zob. L. Sykulski, *Geneza rosyjskiej geopolityki*, [w:] *Studia nad rosyjską geopolityką*, red. L. Sykulski, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, Częstochowa 2014, s. 7-24

³⁵ A. Zapałowski, *Ukraińskie powstanie czy międzynarodowa manipulacja*, <http://geopolityka.net/ukraińskie-powstanie-miedzynarodowa-manipulacja/24.01.2014,a> także komentarze Autora dotyczące sytuacji na Ukrainie można przeczytać na portalu <http://www.geopolityka.org/komentarze/wywiady/andrzej-zapalowski-ukraina-przegrala-na-wlasne-zyczenie>, czy w publikacji A. Zapałowski, *Ukraina i Europa Wschodnia. Geopolityczne wyzwania dla Polski i Rosji*, wyd. Instytut Geopolityki, Częstochowa 2014

³⁶ <http://www.tvp.info/16803781/coraz-gorsza-sytuacja-cywili-na-ukrainie-ludzie-umieraja-z-glodu> Tkaczuk D., Coraz gorsza sytuacja cywili na Ukrainie. „Ludzie umierają z głodu” mw, asl, bzat publikacja: 11.09.2014

AI domaga się zatrzymania spirali przemocy, niezwłocznego przeprowadzenia niezależnego, skutecznego śledztwa w sprawie nadużycia siły przez funkcjonariuszy i pociągnięcia winnych do odpowiedzialności karnej.³⁷

Sytuacja w rejonie walk jest katastrofalna, panuje tam głód, a w obwodach donieckim i ługańskim liczba osób które zmarły w wyniku głodu powiększa się (w 2015 roku w wyniku głodu zmarło ponad 80 osób). Mimo, iż z Europy Zachodniej napływa pomoc humanitarna i lekarstwa sytuacja jest bardzo trudna, wzrasta też liczba uchodźców. Np. w Charkowie jest ich obecnie ponad 20 tysięcy.³⁸

W konflikcie zbrojnym cierpią niewinni ludzie: dzieci³⁹, starsi, chorzy. Doprowadziło to do stanu, który prezentuje UNICEF apelując o pomoc dzieciom we wschodniej Ukrainie:

- od rozpoczęcia konfliktu w marcu 2014 roku, na skutek działań zbrojnych ponad 50 dzieci zostało zabitych, a 140 rannych. Te szokujące dane przypominają o cenie, jaką ludność cywilna, a w szczególności dzieci, płaci za ten konflikt.
- UNICEF szacuje, że około 1,7 mln dzieci cierpi z powodu trwających na Ukrainie walk, które w jednej chwili zmieniły ich życie nie do poznania. Od początku konfliktu zostało zamkniętych niemal 150 szkół, 187 placówek oświatowych zostało uszkodzonych lub zniszczonych.
- Z powodu ostatnich walk prawie milion osób musiało opuścić swoje domy, z czego ponad 136 tysięcy to dzieci. Do tej pory około 20 000 z nich otrzymało zestawy edukacyjne UNICEF.
- Ponad 1000 dzieci w Doniecku ukrywa się w piwnicach i podziemnych bunkrach. Mają tam bardzo ograniczony dostęp do wody, środków sanitarnych i żywności.
- Dzieci mieszkające na obszarach dotkniętych konfliktem mają ograniczony dostęp do służby zdrowia. Trwające walki uniemożliwiają dostawy leków, szczepionek i sprzętu do wyposażenia szpitali. UNICEF szacuje, że około 1,5 mln dzieci na Ukrainie do 5. roku życia nie zostało zaszczepionych przeciwko polio.⁴⁰

Nie rozwiązany konflikt jest przedmiotem licznych debat. Świat wyraża swoją opinie chociażby słowami sekretarza stanu USA John Kerrego, który określił to, co zaszło w mieście Mariupol, mianem "makabrycznego ataku". Atak ostro skrytykowali politycy europejscy i amerykańscy. Sekretarz stanu USA John Kerry powiedział, że przyłącza się do partnerów z Europy w potępieniu ostrzału dokonanego przez prorosyjskich separatystów na dzielnice mieszkalne Mariupola. Wezwał Rosję, aby "natychmiast" zaprzestała wspierania separatystów, a także zażądał "zamknięcia międzynarodowej granicy z Ukrainą".

---

³⁷ <http://amnesty.org.pl/index.php?id=378>

³⁸ <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/bp-szyrokoradiuk-katastrofalna-sytuacja-na-ukrainie-ponad-80-osob-zmarlo-z-gلودu/0fq5 9 sty, 08:05>

³⁹ Zob.

<http://wiadomosci.onet.pl/swiat/raport-na-ukrainie-fatalna-sytuacja-dzieci-uposledzonych/hftcm9>

⁴⁰ Konflikt na Ukrainie a sytuacja dzieci, <http://wiadomosci.onet.pl/kraj/konflikt-na-ukrainie-a-sytuacja-dzieci/cf0lc>

Również OBWE potępiło "przeprowadzony na ślepo, bezczelny i haniebny" atak na dzielnice mieszkalne Mariupola. Ta niebezpieczna sytuacja nie może dalej trwać. Potrzebujemy natychmiastowego zwieszenia broni – oświadczył szef misji obserwacyjnej OBWE na Ukrainie Ertugrul Apakan.⁴¹

Obecna sytuacja na Ukrainie jest trudna i dramatyczna oraz rozwija się w kierunku niekorzystnego dla Ukrainy scenariusza - uważa były ambasador tego kraju w Polsce Markijan Malski. Jak ocenił, Ukraina jest „w obliczu potężnej agresji”. Przekonywał też, że cała wspólnota międzynarodowa powinna zrozumieć, że „jesteśmy u progu wielkiego niebezpieczeństwa dla całego świata”. Dyplomata twierdzi, iż tylko drogą rozmów i negocjacji można wyjść z tej sytuacji. Każda strona musi robić krok do tyłu – przekonywał⁴²

Według byłego ambasadora Ukraina musi przekonać ludzi mieszkających w obwodach południowo-wschodnich, że dostaną „bezpieczne, stabilne środowisko, że będzie rozwój gospodarki” oraz że kraj dostanie pomoc finansową, kredyty, pożyczki „od całego świata”, które pójdą na rozwój gospodarki. Profesor Malski zwrócił uwagę na konferencji w Opolu na duże wsparcie ze strony Polski. Podkreślał także, że Ukraińcy są dumni z dążenia ich narodu do „Europy innych warunków, stosunków i kontaktów”. - Jesteśmy chyba dzisiaj jedynym krajem na kontynencie europejskim, który życiem swoich obywateli, głównie młodzieży, zapłacił za idee i aspiracje europejskie. W „Kropce nad i” w TVN24 Markijan Malski, dodał, że Ukraina liczy na pomoc innych państw, bo „cały świat w sprawie Ukrainy mówi jednym głosem”.⁴³

Konflikty między państwami mające charakter zbrojny bezwzględnie niszczą społeczeństwo. Jakkolwiek nie potrzeba konfliktu zbrojnego by tego dokonać. Wojny o podłożu ekonomicznym dokonują tego szybciej, a efekty rozprzestrzeniają się błyskawicznie obejmując następstwem inne państwa. Stąd ważne zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego mocno powiązanego z bezpieczeństwem wewnętrznym.⁴⁴

Agresja ze strony Federacji Rosyjskiej, której zasadniczymi przesłankami pozostaje osłabienie gospodarki krajowej Ukrainy, destabilizacja społeczna i polityczna w celu dalszej dezintegracji terytorialnej kraju wywiera presję ekonomiczną odbijającą się głównie na społeczności. To ludność zamieszkała na terenie Ukrainy boi się o swój los. Nie jest to grupa trzymająca władzę czy opozycyjna, a są to „zwykli” ludzie, którym przyszło żyć w miejscu przodków, nie wybierając konfliktu między państwami jako tła społeczno – ekonomicznego swojego bytu.

---

⁴¹ <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/ukraina-dziesiatki-rannych-po-ostziale-mariupola/lpmeb> 25 sty, 11:30 Ukraina: dziesiątki rannych po ostrzale Mariupola

⁴² <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Markijan-Malski-sytuacja-na-Ukrainie-jest-dramatyczna,wid,16541035,wiadomosc.html?ticaid=114ec3>
akt. 2014.04.15,

⁴³ <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1374,title,Markijan-Malski-konflikt-na-Krymie-to-problem-dla-calego-swiate,wid,16478497,wiadomosc.html>

⁴⁴ Zob. R. Potocki, *Doktryna Poroszenki*, Portal Geopolityka.org,
<http://www.geopolityka.org/analizy/robert-potocki-doktryna-poroszenki> 1.06.2a015

Brak bezpieczeństwa dla społeczności wynikający z konfliktu na terenie Ukrainy przekłada się na dostawy surowców strategicznych, powoduje mocną presję ekonomiczną nie tylko na terenie Ukrainy ale i na terenach przygranicznych. Takie tworzenie alternatywnej rzeczywistości i wizji świata nie sprzyja budowaniu systemu zarządzania państwem opartego o tworzenie systemu bezpieczeństwa. Konflikty o charakterze ekonomicznym mają jeszcze bardzo istotny aspekt przekładający się na wojnę o charakterze psychologicznym. Istota problemu jest olbrzymia dotyczy bowiem społeczeństwa, ludzi, którzy najczęściej nie mają świadomości jak mechanizm „wielkiej” polityki wciąga ich w swoje tryby. Przeciętnego obywatela przeraża również fakt gromadzenia wojsk na granicy państwa. Wszak, który obywatel kraju spokojnie żyjący z rodziną nie zacznie się niepokoić o los swój czy bliskich. Zaufanie obywateli do państwa słabnie, kiedy efektywność reakcji na konflikt jest niska. Np. to, jak państwo Ukraińskie radzi sobie z nielegalnymi grupami zbrojnymi odbija się reakcją społeczeństwa.

W przypadku Ukrainy kryzys ekonomiczny, wiąże się z wyczerpywaniem zasobów finansowych kraju oraz degradację systemu społecznego powstałego wskutek istnienia i funkcjonowania republiki oligarchicznej, polityki nadmiernego deficytu, migracji, zmniejszeniu majątku narodowego oraz utraty części rynków zbytu wskutek agresji rosyjskiej.⁴⁵

Powyższe uwarunkowania zdaniem R. Potockiego są zdiagnozowane dość trafnie, co nie powinno budzić większych kontrowersji. Tym niemniej od razu widać eksponowanie zagrożenia ze strony Rosji. Można także odnieść wrażenie, że strona ukraińska celowo stosuje hiperbolizację, aby tym samym usprawiedliwić niską efektywność i skuteczność własnych struktur państwowych. W tej sytuacji równie ważne jest określenie podstawowych parytetów bezpieczeństwa Ukrainy. Powinno ono odnosić się do integralności terytorialnej, reform min. sił zbrojnych, informacyjnych, finansowych, podjętych działań mających na celu integrację z UE w kontekście długotrwałego rozwoju.

Czynniki warunkujące bezpieczeństwo społeczno – ekonomiczne

Każdy człowiek poczucie bezpieczeństwa interpretuje inaczej. Bezpieczeństwo osiąga się czując spokój wewnątrz i zewnątrz. Ten ostatni wiąże się z sytuacją w danym kraju. Fakt, iż nie ma zamieszek, złej sytuacji politycznej oraz klęsk żywiołowych, powoduje, że ludzie czują się bezpiecznie. Natomiast dla niektórych osób ważne jest aby czuli się bezpiecznie w miejscu, w którym żyją. Wpływać na to będzie zadowolenie z poszczególnych sfer egzystencjalnych, miejsce zamieszkania, dobra sytuacja finansowa. Dodatkowo wiele ludzi wiąże poczucie bezpieczeństwa z prawdopodobieństwem zaistnienia zagrożenia zdrowia i życia oraz z zagrożeniem uszkodzenia mienia przez inne osoby. Niepewność bezpieczeństwa pojawia się w sytuacjach transformacji, konfliktów, wojen.

Wiele osób nie posiada poczucia bezpieczeństwa z różnych względów. Głównymi powodami tego stanu są: trudna sytuacja materialna, zagrożenie utraty pracy, bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, problem opieki zdrowotnej.

---

⁴⁵ R. Potocki, *Doktryna Poroszenki*, Portal Geopolityka.org, <http://www.geopolityka.org/analizy/robert-potocki-doktryna-poroszenki> 1.06.2015

Wszystkie te elementy sprawiają, że poczucie bezpieczeństwa człowieka jest zagrożone, co przekłada się na ogólną sytuację życiową jednostki, a tym samym także na jakość jej życia. Potwierdzają to młodzi Ukraińcy mieszkający na terenie Polski, czy pracownicy naukowcy lwowskich uczelni, których los państwa leży na sercu a jednocześnie budzi obawy o bezpieczeństwo własne.

W każdym kraju sytuacje konfliktowe wiążą się z problemami z zatrudnieniem, likwidacją przedsiębiorstw, utratą pracy. Taką sytuację możemy dostrzec na wschodzie Ukrainy. Zmiany te odbijają się degradująco na stan materialny mieszkańców. Ze względu na pogorszenie warunków życia cierpią głównie rodziny wielodzietne, osoby chore, starsze, dzieci. Jest to również przyczyna szerzenia się zjawisk patologicznych w społeczeństwie.

Przykład Ukrainy pokazuje, iż bezpieczeństwo nie odnosi się tylko do pojedynczych osób. Dotyka grup ludzi, a osoby funkcjonujące w takich warunkach znalazły się w „krytycznych sytuacjach życiowych”. Sytuacje te są rozpoznawalne przy udziale określonych zespołów objawów, wśród których wyróżnia się⁴⁶:

- ❖ Niezaspokojenie podstawowych potrzeb człowieka.
- ❖ Konieczność podjęcia decyzji o wysokim stopniu ryzyka.
- ❖ Zawodność dotychczasowych mechanizmów adaptacyjnych.
- ❖ Załamanie drogi życiowej.
- ❖ Niemożność samodzielnego wyjścia z sytuacji trudnej.

Nie jest możliwe całkowite wyeliminowanie krytycznych sytuacji życiowych, stąd nie jest możliwe wykluczenie zagrożeń bezpieczeństwa społecznego. Trzeba jednak pamiętać, że kryzysy, które dotyczą znacznych zbiorowości społecznych prowadzą do skrajnych sytuacji na szeroką skalę, a takie sytuacje zagrażają stabilności społeczeństwa i przekształcają się w kwestie społeczne⁴⁷.

Wszelkie działania mające na celu zniwelowanie takich sytuacji leżą po stronie państwa rysunek 4. „Państwo jako najwyższa forma organizacji społeczeństwa przyjęło na siebie wiele obowiązków dotyczących m.in. zagwarantowania ładu, bezpieczeństwa oraz przestrzegania prawa. Pełni więc ze swej natury funkcje usługowe, zarówno wobec jednostki, jak i grup społecznych. Dlatego też powinno tak organizować przestrzeń społeczną gospodarczą i polityczną aby dla podmiotów, które go ustanowiły, stworzyć warunki bezpiecznej egzystencji. Najogólniej ujmując, wszystko co czyni państwo, czyni dla dobra społeczeństwa, zapewniając mu warunki trwania, przetrwania i rozwoju. Państwo prowadząc politykę zagraniczną, wewnętrzną, finansową, gospodarczą czy edukacyjną ma na celu określony dobrostan ludzi, których reprezentuje”⁴⁸.

---

46 E. Skrzypek, *Ekonomiczne aspekty jakości życia*, „Problemy Jakości”, 2001, nr 1, s. 8.

47 Ibidem.

48 R. Derbis, *Jakość życia. Od wykluczonych do elity*, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza, Częstochowa 2008, s. 33.

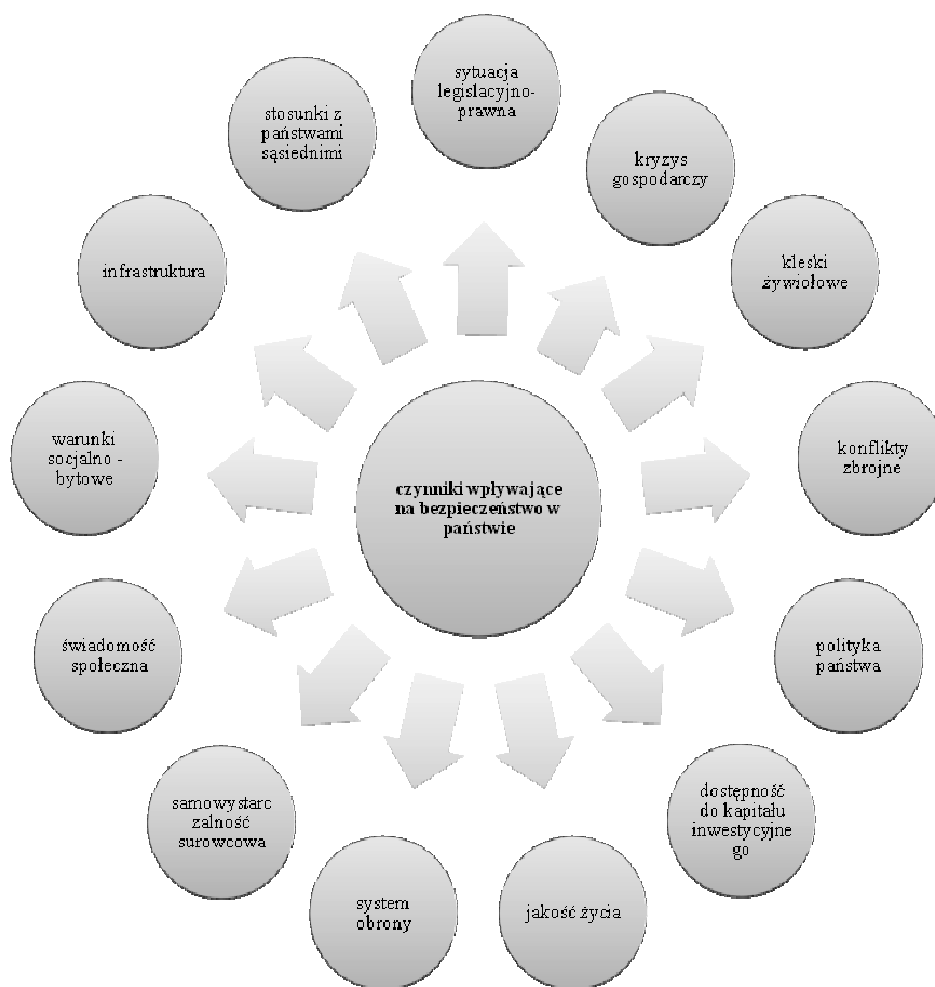

Rysunek 4 Hierarchia posiadanych zasobów

Źródło: J. Gierszewski, *Bezpieczeństwo społeczne*. Studium z zakresu teorii bezpieczeństwa narodowego., Difin SA, Warszawa 2013, s. 130.

Każde państwo powinno dążyć do rozwoju społeczno – gospodarczego, budując wewnętrzny ład gospodarczy i polityczny. Stąd ważne jest właściwe reagowanie na uwarunkowania społeczne i ekonomiczne, determinujące bezpieczeństwo społeczeństwa.

Radykalne przemiany zawsze powodują wzrost zagrożeń wewnętrznych. Należy mieć tylko nadzieję, iż w przypadku Ukrainy mają one charakter okresowy nie zaś permanentny. Jest to ważne kiedy czynniki je warunkujące nabierają charakteru destrukcyjnego. Osłabia to potencjał państwa, zwiększając jego podatność na presje zewnętrzne, generuje koszty społeczne. Uwarunkowania polityczne, które występują na Ukrainie a dotyczą bezpieczeństwa są ściśle powiązane z uwarunkowaniami ekonomicznymi, gdyż wpływają z siebie wzajemnie i nie mogą samodzielnie występować. Łączą się z nimi czynniki wpływają na bezpieczeństwo społeczne. Są to bowiem mocno połączone ze sobą obszary, w których z ekonomicznego punktu widzenia podstawowym czynnikiem sprawczym był, jest i będzie kapitał ludzki.

Rysunek 5. Wybrane czynniki wpływające na bezpieczeństwo w państwie np. sytuacji Ukrainy

Źródło: Opracowanie własne.

Podsumowanie

Przedstawione tu założenia mają charakter ogólny, który miał za zadanie zwrócenie uwagi na problem społecznego i ekonomicznego wymiaru bezpieczeństwa. Można je odnieść do jednostki, jak i całych społeczeństw, których zachowanie ulega zmianie w sytuacjach konfliktów międzynarodowych. Każdy z graczy politycznych realizuje swój cel a realizacja ta odbija się na obywatelach kraju. Umiejętność znalezienia się w danej sytuacji wiąże się z oceną jakości życia ludzi tworzących dane społeczeństwa. Ocena ta zawsze w przypadku zagrożenia ulega zmianie. Najczęściej wiąże się to z utratą obiektywnych wskaźników, na podstawie których można wykazać związek z satysfakcją z życia. Zarówno bezpieczeństwo społeczne jak i ekonomiczne są elementami bezpieczeństwa międzynarodowego. Rozpatrywać je można na różnych płaszczyznach. Jest to jednak zawsze „wolność” od zagrożeń, nad którą troskę powinno stanowić państwo uwzględniając gwarancję pełnego rozwoju społeczeństwa. Poczucie bezpieczeństwa ma dla każdego człowieka różny wymiar. Wiąże się jednak konsekwentnie z czynnikami je warunkującymi.

Koncepcja bezpieczeństwa jest niezmiernie istotna z punktu widzenia zaspokojenia tej potrzeby w przypadku każdego człowieka. A człowiek czuje się bezpiecznie w swoim domu, gdy w jego ojczyźnie panuje spokój. Kryzys Ukraiński pokazuje, jak zostało zagrożone nie tylko bezpieczeństwo zewnętrzne ale i wewnętrzne. Zapewnienie bezpieczeństwa odgrywa zasadniczą rolę przyczyniając się do tego, aby człowiek mógł prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie. Stąd tak ważnym jest aby ludzie indywidualnie i w grupach społecznych czuli się bezpiecznie.

Bibliografia

Bezpieczeństwo społeczne w Polsce [online]. *Stosunki międzynarodowe w Polsce*. Dostępny w Internecie:

<http://stosunki-miedzynarodowe.pl/bezpieczenstwo/797-bezpieczenstwo-spoeczne-w-polsce> 9.01.2015 .

Borys T., *Jakość życia a zrównoważony rozwój. Relacje i pomiar*. [w]: *Ekonomia a rozwój zrównoważony. Teoria i kształcenie*, red. F. Piontek, Ekonomia i Środowisko, Białystok 2001.

Bywalec C., *Konsumpcja a rozwój gospodarczy i społeczny*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.

Czerska M., *Motywacja*, [w:] A. Czreński, M. Czerska, D. Nogalski, R. Rutka, *Organizacja i zarządzanie*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1994.

Derbis R., *Jakość życia. Od wykluczonych do elity*, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza, Częstochowa 2008.

Gierszewski J., *Bezpieczeństwo społeczne. Studium z zakresu teorii bezpieczeństwa narodowego.*, Difin SA, Warszawa 2013.

Gierszewski J., *Model bezpieczeństwa społecznego na tle teorii systemów*, PWSH Pomerania, Chojnice 2013, nr 2.

<http://amnesty.org.pl/index.php?id=378>

<http://wiadomosci.onet.pl/swiat/bp-szyrokoradiuk-katastrofalna-sytuacja-na-ukrainie-ponad-80-osob-zmarlo-z-glodu/0fq5> 9 sty, 08:05

<http://wiadomosci.onet.pl/swiat/raport-na-ukrainie-fatalna-sytuacja-dzieci-uposledzonych/hftcm9>

<http://wiadomosci.onet.pl/swiat/ukraina-dziesiatki-rannych-po-ostziale-mariupola/lpmeb> 25 sty, 11:30 Ukraina: dziesiątki rannych po ostrzale Mariupola

<http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Markijan-Malski-sytuacja-na-Ukrainie-jest-dramatyczna,wid,16541035,wiadomosc.html?ticaid=114ec3> akt. 2014.04.15,

<http://wiadomosci.wp.pl/kat,1374,title,Markijan-Malski-konflikt-na-Krymie-to-problem-dla-calego-swiate,wid,16478497,wiadomosc.html>

<http://www.tvp.info/16803781/coraz-gorsza-sytuacja-cywili-na-ukrainie-ludzie-umieraja-z-glodu> Tkaczuk D., Coraz gorsza sytuacja cywili na Ukrainie. „Ludzie umierają z głodu” mw, asl, bzat publikacja: 11.09.2014

Jakubczak R., *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie*, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 2011.

Klamut R., *Bezpieczeństwo jako pojęcie psychologiczne*, „Zeszyty naukowe Politechniki Rzeszowskiej”, *Ekonomia i Nauki Humanistyczne*, Rzeszów 2012, nr 286.

Konflikt na Ukrainie a sytuacja dzieci, <http://wiadomosci.onet.pl/kraj/konflikt-na-ukrainie-a-sytuacja-dzieci/cf0lc>

Koziej S., *Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja*, *Bezpieczeństwo narodowe*, BBN, Warszawa 2011, nr II – 18.

Książopolski K.M., *Bezpieczeństwo ekonomiczne*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011.

Książopolski K.M., *Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw. Metody i środki przeciwdziałania*, Wydawnictwo Kolor Plus, Warszawa 2004,.

Kubiak M., Minkina M., *Współczesne bezpieczeństwo społeczne*, Uniwersytet Przyrodniczo- Humanistyczny w Siedlcach, Warszawa – Siedlce 2013.

Leszczyński M., *Bezpieczeństwo społeczne a współczesne państwo*, „Zeszyty Naukowe Marynarki Wojennej”, Gdynia 2011, nr 2.

Łebkowska J., *Bezpieczeństwo – teoretyczny wymiar ponadczasowej wartości*, *Przegląd Strategiczny*, Poznań 2011, nr 1.

Merczyńska M., *Bezpieczeństwo narodowe państwa polskiego. Uwarunkowania i zagrożenia*, *Prace naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*, Częstochowa 2011, t. IV.

Mularska-Kucharek M., *Kapitał społeczny a jakość życia. Na przykładzie zbiorowości wielkowiejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013.

Olszewski R., *Bezpieczeństwo współczesnego świata*, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005.

Ostasiewicz W., *Ocena i analiza jakości życia*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, Wrocław 2004.

Potocki R., *Doktryna Poroszenki*, Portal Geopolityka.org, <http://www.geopolityka.org/analizy/robert-potocki-doktryna-poroszenki> 1.06.2015

Powinność państwa wobec obywatela i obywatela wobec państwa, BS/104/2013, CEBOS, Warszawa 2013.

Raczkowski K., *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Wyzwania dla zarządzania państwem*, Oficyna a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2001.

Sienkiewicz P., *Bezpieczeństwo informacji – wspólne dobro dla racji stanu, bezpieczeństwa i obronności kraju, firm i obywateli* [online]. *Spółczeństwo Informacyjne*, 9.01.2014. Dostępny w Internecie: <http://silesia.spoleczenstwoinformacyjne.pl/artykuly/368,338,bezpieczenstwo-informacji-wspolne-dobro-dla-racji-stanu-bezpieczenstwa-i-obronnosci-kraju-firm-i-obywateli.htm>.

Skrzypek E., *Ekonomiczne aspekty jakości życia*, „Problemy Jakości”, 2001, nr 1.

Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, ISP PAN, Warszawa 1996.

Stolarczyk M., *Bezpieczeństwo Polski i bezpieczeństwo europejskie na początku XXI wieku. Wybrane aspekty*, Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2004.

Sykulski L., *Geneza rosyjskiej geopolityki*, [w:] *Studia nad rosyjską geopolityką*, red. L. Sykulski, Wyd. Polskie Towarzystwo Geopolityczne, Częstochowa 2014.

Wnuk M., Marcinkowski J.T., *Jakość życia jako pojęcie pluralistyczne o charakterze interdyscyplinarnym*, „Problemy Higieniczne i Epidemiologiczne” 2012, nr 93.

Wronkowska S., Zmierczak M. (red.), *Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.

Zapałowski A., *Ukraina i Europa Wschodnia. Geopolityczne wyzwania dla Polski i Rosji*, wyd. Instytut Geopolityki, Częstochowa 2014

Zapałowski A., *Ukraińskie powstanie czy międzynarodowa manipulacja*, <http://geopolityka.net/ukraińskie-powstanie-miedzynarodowa-manipulacja/24.01.2014>, <http://www.geopolityka.org/komentarze/wywiady/andrzej-zapalowski-ukraina-przegrala-na-wlasne-zyczenie>,

Zięba R., *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe” 1989, nr 10.

